

kmetje sprevidajo veliko korist znanja nemškega jezika. Toda razumni naši kmetje vejo prav dobro, da ravno oni z nemškim jezikom celó nič ne opravijo po svetu; njim je treba znati le slovenščine, pa zamorejo priti daleč okrog po svojih kupčijah z lesom. Zavoljo peščice lenih nemčurjev pa se ne bojo učili tujega jezika. Le grde zvijače naših sovražnikov zamorejo premotiti nespametne in neznačajne naše slabotneže, da hrepenijo po tujih šegah, po tujem jeziku.

Vi slovenski rojaki pa, ki pošiljate svoje sinove in hčeri v mesto, pazite, da ne pridejo v pest ljudem, ki popolnoma spačijo vaše otroke, ter jih spravijo ob krščansko življenje, ktere ga so se privadili v domači hiši; gledajte sami, da Vaše dece ne vmori nam tolikanj sovražni duh nemčurski. — Taki otroci, ki so se po mestnih šolah nekoliko obilzali z nemškim jezikom, so najhujša šiba za naše poštene slovenske soseske!

Dostavek. Kolikor mi je znano, se morajo učiteljice sestre v privatni deklinški šoli v Celji ravnati po naučenem načrtu za spodnještajerske šole; zato se morajo na podlagi maternega slovenskega jezika deklinice poučevati tudi v nemškem jeziku. Deklice se toraj pri šolskih sestrah v Celji (pa tudi pri sv. Petru pod Mariborom. Ured.) pametno, razumno učijo nemški, a ob enem ostanejo vrle Slovenke. To znajo nemčurji in zato lajajo na takšne šole! Vsak pametnjak pa sedaj lahko sam rzsodi in oceni to, kar se je povedalo!

Kako uboge koroške Slovence v šolah ponemčjujejo.

(Govor drž. poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

IV. Deželni šolski svet je, kakor uže omenjeno, določil, naj se nemščina uže v prvem šolskem letu kot učni jezik na ljudskih šolah v Koroškeji upelje, in je na tem potu šel tako daleč, da je za slovenske šole le jedno samo knjigo, to je Abecednik, upeljal. A celo ta ni popolnem slovensk, nego slovensko-nemšk.

V tej knjigi se uči otrok do 36. strani slovenski brati, od 36. strani dalje nemški, potem je večina beril nemških do konca, in to naj bi bilo vse znanje, katero naj si otrok za življenje v materinščini pridobi, kajti vse druge knjige, izimši katekizem, so samo nemške.

A deželni šolski svet Koroški je kmalu uvidel, da z ABC ne bode prišlo tako daleč, da bodo otroci dobro nemščino žgoleteli. Čutil se je poklicanega v letih 1860—1870 — letnica ni tiskana na knjigi, kakor da bi bila tiskana v manuskriptu, in ne dobi se v prodajalnicah — izdati „navod k upeljavanju slovenskih otrok v nemščino za ljudske učitelje v Koroškeji“ v slovenskih krajih. To je zelo originalna knjiga in jaz bodem navel iz navoda samo nekaj mest, da pokažem, kakov pe-

dagogični duh v Koroškeji prevladuje. V tem predgovoru se učiteljem očita, da ne umejo otrok nemški učiti, da so bila njih prizadevanja, kakor se je v osmih ali desetih letih pokazalo, gledé priučjenja nemščine v ljudskih šolah popolnem brezuspešna, in da je temu le njih napačni način priponku uzrok. Glasoviti pisec te knjige, — žal, da ni njega imena na prvi strani knjige in je le deželni šolski svet kot izdavitelj zaznamovan — pravi dalje v svojej pedagogiškeji modrosti: „Vse nemško čitanje in pisanje, vse na pamet učenje besed in slovničnih pravil, vse ustno in pismeno prevajanje ne bode imelo zaželenega uspeha, če bode učitelj to svoje poučevanje v jeziku s slovenskim okvirom obdajal (Čujte! čujte! na desnici), če se pri tem pouku vedno slovenščine poslužuje. Nemščina naj se marveč v prostem poučevalnem občeivanji učitelja z učenci živo poučuje in uči, čemer dajejo učni predmeti snov.“

„A kako naj govorimo s slovenskimi otroci nemški, če nas vendar ne razumejo? vprašalo se nas bode“. Deželni šolski svet odgovarja tudi na to težavno vprašanje; on pravi: „Na to vprašanje se prav lahko odgovori, če se pokaže na postopanje vsake matere kot učiteljice jezika, postopanje, katero se je po svojih uspehih dobro izkazalo, odkar so matere in otroci“. (Veselost na desnici.) Učitelji naj torej isto tako delajo in otroci bodo uže za njimi govorili. „Uspeh gotovo tudi tu ne bode izostal. Jezik govoriti naučimo se najnaravneje (Poslanec Wurm: To je kanibalično, to mora stati v stenografičnem zapisniku!), ko ga čujemo govoriti in se trudimo ga tudi govoriti, naj je razumenje in ustni izraz začetkom tudi nekoliko nepopolen. Nemško govorjenje je torej najprimernejše in najnaravnejše učno sredstvo pri poučevanju slovenskih otrok v nemščini in zane-marjenje istega je glavni vzrok nedostatnih uspehov pri tem predmetu.“ (Čujte! čujte! na desnici.)

Deželni šolski svet daje natančna pravila, kako naj učitelj poučuje, če hoče brzo dospeti do smotra. On ne sme hitro, marveč polagoma in jasno govoriti in rabiti kolikor možno prosto, razumljivo obliko in za to poučevanje se mora sam pripravljati, da si zna dobro nemški, ker bi morda umešal narečje, in to bi ne bilo dobro.

Po tej knjigi se poučuje v Koroškeji po ljudskih šolah, in jaz sem to knjigo le z velikim trudom dobil, kajti vsak učitelj dobi le jeden eksemplar, in če pride šolski ogleda, je njega prvo vprašanje: Imate li še to knjižico? (Veselost na desnici) in on mu jo mora pokazati.

Jaz dobil sem jo po drugeji poti, ne od učitelja, to moram izrečno poudarjati, ker menim, da bi se dotični učitelj skoro gotovo hudej preiskavi ali celo odpustu iz službe izpostavil. Oni okrajni šolski ogleda v Celovci, o katerem sem govoril in kateri je v prevelikeji gorečnosti za ljudsko šolo šel tako daleč, da je odločil, naj bode učni jezik še le od četrtega leta dalje nemščina, bil

je najedenkrat iz Koroške premeščen, kakor mislim v Primorje, (Čujte! čujte! na desnici), da ne bi dalje kalil miru v deželi Koroškej.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Ni dobro, da sadna drevesca premlada cvetejo.

Prav pogosto se godi, da mlado posajena sadna drevesca že tretje ali četrto leto včasih celo že drugo leto po saditvi cvesti začno, in tudi že sad obrodé, kar pa ni ravno dobro za mlado drevó. Mnogokrat se pripeti, da tako drevce vsled preranega cvetenja hirati začne in že v mladih letih konec vzame.

Odkod pa pride, da tako mlada drevesca cvetó in rodé? da le malo letorasli poganjajo in še te večidel slabe in majhne? Ta prikazen izvira deloma iz te okoliščine, da se mladim drevesom le prvo in k večjemu drugo leto po posaditvi vejice porežejo, ali pa tudi v tem, da je posajeno drevesce bilo že precej postarano, ko se je iz drevesnice vzelo in na svoje mesto presadilo. Vsled te zadnje okoliščine je celična tkovina v celem drevesnem deblu že bolj stisnjena in stlačena, tako da morejo sokovi le po malem po drevesnem trupu, da se tako izrazimo, krožiti in tako se rast lesnih letorasli ovira in namesto lesnih popkov le cvetne nastavljajo. Po takem preranem cvetenju in rodenju se pa drevce slabi.

Temu pa je treba za pravega časa nasproti delati, kar se najbolje in najuspešnejše s tem doseže, da se vsako spomlad drevesu veje v kroni nekaj nazaj porežejo, kar se pa le pri pešnatem sadju storiti sme. Tako začne drevo zopet lesne letorasli poganjati. Če se tako porezovanje le jedno leto opusti, brž se napravijo cvetni popki in drugo leto drevo cvete pa le slabo v les žene. Če je kroženje sokov zelo zadržano in oviranje, pomaga včasih tudi puščanje, kar se posebno spomladi zgoditi mora. Napravi se v ta namen na severni strani debela srednje globoka rez od zgoraj na vzdol, kar potem provzroči, da skorja bolj progljiva postane in tako drevo večje letne kroge napravi in toraj močnejše raste. K boljši rasti tudi jako pripomore, če se okoli drevesa zemlja vzhvalja in pa drevesu pognoji.

Kako vele rastline sopen oživiti.

Kolikokrat se primeri, da rastline, ktere se iz zemlje vzamejo in daleč kam pošljejo, v takem stanu na odločeno mesto pridejo, da ni skoraj upanja, da bi se prijele in rastle. Perje je suho, popki veli; skorja in korenine rekel bi skoraj mrtve. In vendar je v takih sadikah še dosti življenja in moči, le vzbuditi ga je treba. V ta namen se vzame nasičena raztoplina kafe in alkohola, to je, da se toliko kafe v alkoholu raztopi, da, če se je še več v alkohol vrže, ta že neraz-

topljena v njem obleži. Od te tekočine se vlije nekoliko kapelj v posodo, ki blizo liter vode drži. Sprva se bode katrova raztoplina vrh vode v tanki plasti pokazala, pozneje se pa po malem z vodo pomešala. V to vodo se potem denejo vele sadike in po dveh urah se bodo svačkovi listi začeli raztezati, mladike, ki so poprej vele omahovale, se zopet vzdignejo in suha skorja bode zopet sočnata postala. Zdaj se sadike posade, v dobro prst in se solnčnih žarkov varujejo, tako dolgo, da so se prijele in rasti začele. Če je treba velike sadike ali celo drevesa zopet oživiti, se pa le korenine v tako pripravljeno vodo postavijo in deblo in veje z raztoplino pa le škropijo. Če je pa mogoče celo rastlino za par ur v katrovo raztoplino položiti, je to pa še bolje.

Gnoj za lončne šipke ali rože. Izvrstni gnoj za šipke ali rože v loncih, ki se na Francoskem pogosto rabi, so navadne saje. Saje se v ta namen z vrelo vodo polijejo in ta zmes potem z navadno vodo stanjša. Ko bi se črvi ali drugi mrčes bil v loncih ali po gredah zaredili, se ta sajevna voda bolj gosta in močnejša na nje vlije in mrčes bode kmalo preminil. Seveda je pri tem delu previdnega ravnanja treba. Kmalu po zamakanjem s sajevno vodo, se morajo rastline tudi s čisto vodo zamočiti. Pa ne samo šipkom tudi drugim rastlinam v loncih in sočivju sploh ta sajevni gnoj dobro dene.

Sejmi na Koroškem 2. maja v Frižah, v Kaplji, v Redendolu in Saksenburgu, 3. maja v št. Andreji in Terzi, v Lavamintu; na Kranjskem 1. maja v Železnikah, Svibnji, Tirni, Planini, 2. maja v Boštanji, Banji Loki, 3. maja pri Fari, Brusnicah, 4. maja v Jesenicah, Srednji vasi, Poljanah, Sarici, Ložu, Krškem, Litiji; na Hrvaškem 1. maja Djakovar, Gorica, Gospič, Grobnik, Vukovar, 2. maja Križevci, 4. maja Krapina.

Dopisi.

Od Ormoža. (Volitev.) Dne 17. t. m. je se vršila volitev v okrajni zastop in končala se je slavno za nas, kajti zmagali smo s svojim kandidatom g. Kandričem, ki je dobil 24 glasov med tem, ko jih je nasprotnik Petovar ujel 16. — Komisija za vodstvo volitve je bila sestavljena iz gg. Dr. Geršaka, Čuleka in Robiča, ker je bil predlog nevolilca g. Martinca za sestavo komisije iz nemčurjev z veliko večino zavržen. Kar okrajni zastop obstoji, še nismo nikdar zmagali tako častno, kakor sedaj in to je dokaz, da se v našem okraji lepo razširja narodna zavest, ki nas vredne učini biti sosedih vrlih domoljubov Ljutomerskega okraja. Izid navedene volitve je naše nasprotnike neugodno preplašil, kajti takega propada niso pričakovali, ker so imeli polne šake pooblastil od zunaj stanujočih posestnikov; toda kaj so koristila pooblastila, ker jedro narodno, naši vrli kmetovalci, niso šli njim na limanice,